

Sygn. akt: I 1 C 1507/17 upr.

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lutego 2018 r.

Sąd Rejonowy w Gdyni I Wydział Cywilny Sekcja d/s rozpoznawanych w postępowaniu uproszczonym
w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Piotr Jędrzejewski
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Maja Żyrek

po rozpoznaniu w dniu 7 lutego 2018 r. w Gdyni

sprawy z powództwa (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B.

przeciwko B. Ż.

o zapłatę

I. Oddała powództwo.

II. Kosztami procesu obciąża powoda uznając je z uiszczone w całości.

III. Zasądza od powoda (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B. na rzecz pozwanej B. Ż. kwotę 1.217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Powód (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B. wniósł powództwo przeciwko pozwanej B. Ż. o zapłatę kwoty 3.288,72 zł umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od dnia 19 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty. Powód wskazał, iż należność powyższa wynika z weksla podpisanego przez pozwaną w dniu 28 czerwca 2013 r. i wypełnionego przez powoda w dniu 18 grudnia 2015 r. na kwotę 3.288,72 zł. Weksel został wystawiony na rzecz (...) Spółka z o.o. i według powoda po szeregu przekształceń i powód jest następcą prawnym tego podmiotu.

Wobec braku podstaw do wydania nakazu z w postępowaniu nakazowym i sprecyzowaniu przez powoda żądania pozwu poprzez określenie, iż powód żąda zasądzenia od należności głównej odsetek ustawowych za opóźnienie w dniu 19 lipca 2017 r. został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym zgodny z żądaniem powoda.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwana wniosła o oddalenie powództwa. Zarzuciła nieistnienie roszczenia, brak wymagalności roszczenia oraz brak legitymacji powódki do wytoczenia powództwa. W uzasadnieniu wskazała, iż żądanie określone w wysokości określonej w wekslu nie istnieje, gdyż zostało zawyżone. Nadto wskazała na nieprawidłowość w wystawieniu i wypełnieniu weksla oraz nie brak udowodnienia wysokości kwoty określonej w wekslu.

Sąd ustalił co następuje:

W dniu 28 czerwca 2013 r. pomiędzy poprzednikiem prawnym powoda (...) Spółka z o.o. w B. a pozwaną B. Ż. została zawarta umowa pożyczki gotówkowej nr (...) - (...). Całkowita kwota pożyczki miała wynieść 6.891 zł i miała być spłacana w 36 ratach po 239 zł. Faktyczna całkowita kwota do spłaty miała wynieść 8.604 zł i środku wypłacone na konto pozwanej to 2.848 zł. Pozwana miała za udzielenie pożyczki zapłacić 330 zł tytułem opłaty przygotowawczej, 1.713 zł tytułem wynagrodzenia umownego oraz 3.713 zł tytułem ubezpieczenia. W tym też dniu pozwana podpisała weksel In blanco oraz deklarację wekslową na rzecz (...) Spółka z o.o. W tej deklaracji wekslowej pozwana upoważniła ten podmiot do wypełnienia weksla na sumę odpowiadającą jej zadłużeniu łącznie z kosztami sądowymi.

W dniu 18 grudnia 2014 r. pomiędzy (...) Sp. z o.o. a (...) Sp. z o.o. została zawarta umowa cesji wierzytelności wekslowej, na podstawie której przelano na rzecz (...) Sp. z o.o. wierzytelność wekslowa przysługującą (...) Sp. z o.o. w kwocie 6.891 zł przysługującą mu w stosunku do pozwanej. Jednocześnie strony określiły, iż wierzytelność ta stanowi przedmiot przenoszonych na Cesjonariusza w planie podziału z dnia 23 września 2014 r. praw zgodnie z procedurą podziału przez wydzielenie.

Pismem z dnia 18 listopada 2015 r. (...) Spółka Akcyjna w B. wypowiedziała pozwanej umowę pożyczki i jednocześnie zawiadomiła, że weksel In blanco został wypełniony i w przypadku nie dokonania zapłaty przez pozwaną sprawa zostanie skierowana na drogę postępowania sądowego.

W dniu 18 grudnia 2015 r. powód wypełnił weksel In blanco na kwotę 3.288,72 zł płatny w dniu 18 grudnia 2015 r. Pozwana spłaciła na rzecz powoda łączną kwotę 6.007 zł

Dowodu: dokumenty zgromadzone w aktach sprawy

Sąd zważył co następuje :

Strony nie kwestionowały formalnej prawdziwości i mocy dowodowej załączonych do akt sprawy przez powódkę dokumentów, tj. umowy pożyczki i pism powódki z potwierdzeniem nadania. W szczególności pozwany nie zaprzeczał prawdziwości przedstawionych przez powódkę dokumentów. Na podstawowym dokumencie w postaci umowy znajdował się podpis pozwanej, toteż to na niej stosownie do art. 253 K.p.c. spoczywał ciężar udowodnienia ewentualnych zarzutów, że treść tego dokumentu nie obejmuje jej oświadczenia woli. Z tych przyczyn z mocy art. 245 K.p.c. należało uznać, że zgromadzone dokumenty obejmują oświadczenia stron i tym samym są wiarygodne w rozumieniu art. 233 § 1 K.p.c. Zdaniem Sądu roszczenie powoda w niniejszej sprawie winno zostać oddalone.

Na zabezpieczenie roszczeń poprzednika prawnego powoda pozwana B. Ż. wystawiła weksel In blanco wypełniony przez powoda zgodnie z deklaracją wekslową. Zarzuty co do prawidłowości wypełnienia weksla to jest wypełnienie go zgodnie z deklaracją wekslową przeniosły spór do stosunku podstawowego, a więc zawartej między stronami umowy pożyczki.

Na wstępie należy wskazać, iż zarzuty pozwanej co do braku legitymacji czynnej po stronie powodowej są niezasadne. W ocenie Sądu powód szeregiem dokumentów załączonych do pozwu oraz pisma procesowego a dotyczących przekształceń podmiotowych po stronie wierzyciela wykazał, iż doszło do przejścia wierzytelności dochodzonej w niniejszej sprawie na powoda (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B.. Powodowało to, iż ustanowione zabezpieczenia do tej wierzytelności również przeszły na powoda i mógł on jako posiadacz weksla wypełnić go, iż żądać jego zapłaty.

Powód żądając zasądzenia wskazanej w wekslu kwoty powołuje się na abstrakcyjność zobowiązania wekslowego i to iż sam weksel jest dowodem na istnienie zobowiązania. Wśród cech weksla na czoło wysuwa się abstrakcyjność. Polega ona na oderwaniu weksla od stosunku podstawowego, co oznacza, że brak, nieważność lub wadliwość stosunku kausalnego nie ma wpływu na ważność zobowiązania wekslowego. (A. Szpunar Komentarz do prawa wekslowego Wyd. Prawn. 1994 k. 15; T. Borkowski Prawo wekslowe w praktyce k. 15). Przejawem abstrakcyjności weksla jest zatem niedopuszczalność badania istnienia, ważności i wadliwości stosunku podstawowego (art. 17 pr. wekslowego), przy czym niedopuszczalność ta nie zależy od woli pozwanej. A zatem zgłoszenie przez niego zarzutów w warunkach nieprzewidzianych przez normę prawną nie pozwala na ich rozpoznanie. Abstrakcyjność ma

zatem charakter obiektywny. Rozróżnić jednak należy dwie sytuacje, kiedy przepisy prawa wekslowego przewidują możliwość badania stosunku podstawowego.

W przypadku weksla zupełnego w chwili wystawienia podnoszenie zarzutów ze stosunku podstawowego dopuszczalne jest wyjątkowo wówczas, gdy weksel nadal znajduje się w rękach remitenta jako pierwszego wierzyciela, bądź gdy nabywca działał świadomie na niekorzyść dłużnika. (A. Szpunar Komentarz do prawa wekslowego k. 16 i k. 46; T. Borkowski Prawo wekslowe w praktyce k. 27)

Abstrakcyjność weksla doznaje dalszego osłabienia w przypadku weksla niezupełnego w chwili wystawienia - weksla in blanco, wystawionego w celu zabezpieczenia zobowiązania ze stosunku podstawowego. Taki też weksel został wystawiony w niniejszej sprawie. To osłabienie wyraża się w możliwości analizowania stanów faktycznych wynikających ze stosunku podstawowego, w szczególności tego czy odpowiedzialność dłużnika w ramach stosunku wekslowego odpowiada rozmiarowi jego odpowiedzialności ze stosunku podstawowego. Możliwość wysuwania przez wystawcę zarzutów ze stosunku podstawowego w takiej sytuacji wynika z art. 10 prawa wekslowego. Stanowi on, iż jeżeli weksel, niezupełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa.(A. Szpunar Komentarz do prawa wekslowego k. 52)

Stanowisko to podziela orzecznictwo. W wyroku z dnia 18 listopada 1970 r. I PR 407/70 Sąd Najwyższy stwierdził, że „weksel gwarancyjny nie jest wekslem abstrakcyjnym, lecz wekslem gwarantującym wykonanie zobowiązania, w więc „kauzalnym”.”

Podobnie w uzasadnieniu wyroku z dnia 4 listopada 1993 r. w sprawie Acr 607/93 opubl. w OSAiSN nr 11-12/1994 poz. 58, stwierdził Sąd Apelacyjny w Katowicach: „nie ulega wątpliwości, że zobowiązanie wekslowe ma charakter abstrakcyjny, czyli jest ono oderwane od swej podstawy prawnej (causa). Trzeba jednak podkreślić, że ten abstrakcyjny charakter ulega osłabieniu w przypadku weksla niezupełnego. Sytuacja prawna dłużnika z weksla niezupełnego w chwili wystawienia kształtuje się różnie w zależności od tego, kto jest wierzycielem wekslowym. Jeżeli posiadaczem weksla jest pierwszy wierzyciel, wiąże go porozumienie zawarte z dłużnikiem, którego treść w niniejszej sprawie odzwierciedla złożona do akt deklaracja wekslowa. Podpisanie i wręczenie weksla in blanco oparte jest bowiem na zaufaniu do odbiorcy, który powinien wypełnić dokument zgodnie z zawartym porozumieniem. Uzasadnia to obronę wystawcy weksla, że weksel został wypełniony niezgodnie z porozumieniem.”

Strona powodowa występując z powództwem przeciw pozwanej powoływała się na umowę i w toku postępowania udowodniła fakt jej zawarcia, treść oraz wykonanie swego zobowiązania, a mianowicie przekazanie pozwanej tytułem pożyczki kwoty 2.848 zł. Należy wyjaśnić, że tylko wymieniona kwota stanowiła przedmiot pożyczki. Suma 6.891 zł. nie mogła stanowić pożyczki w rozumieniu powyżej wskazanego przepisu prawa, gdyż nigdy nie doszło do skutecznego zobowiązania się przez powódkę do przeniesienia własności tej kwoty pieniędzy na pozwanego jako pożyczkobiorcę. Odmienny zapis w umowie (część B umowy), że jest to pożyczka nie odpowiada naturze zobowiązania oraz realnym czynnościom jakie strony dokonywały. Z tych przyczyn większość należności z sumy 3.288,72 zł. jest opłatą, do której uiszczenia zobowiązała się pozwana w związku z zawarciem umowy pożyczki (udzieleniem jej pożyczki). Pożyczką jest tylko kwota 2.848 zł. Reszta to koszty pożyczki i tylko tak należy je traktować, w tym opłaty.

Powoduje to, iż podlegały badaniu zarzuty pozwanej dotyczące nieistnienia zobowiązania powoda. Powód poza w sposób bardzo szczegółowy przeanalizowaniem charakteru opłat wynikających z umowy, których zasadność w kontekście art. 385 (1) k.c. budzą wątpliwości nie wskazał w jaki sposób rozliczano należności spłacane przez pozwaną i w jaki sposób ustalono kwotę umieszczoną w wekslu jako wysokość zobowiązania.

Strona powodowa jest przedsiębiorcą zajmującym się prowadzeniem działalności gospodarczej w zakresie udzielania pożyczek krótkoterminowych i przy zawieraniu umów posługiwała się wzorcami umownymi. Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują

jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

W odniesieniu do żądania zasądzenia kwoty niespłaconego kapitału pożyczki w kwocie 2.390 zł., wątpliwości Sądu wzbudziło podniesione przez pozwaną obciążenie pozwanej obowiązkiem uiszczenia składki na ubezpieczenie spłaty pożyczki w kwocie 3.713 zł i zaliczenie jej do kosztów pożyczki, które zwrócić powinna pozwana, a które przekroczyły kwotę pożyczki w wysokości 2.848 zł przedstawionej do dyspozycji pozwanej.

Dodatkowej formy zabezpieczenia spłaty pożyczki w postaci zawarcia umowy ubezpieczenia, nie można uznać jako świadczenia głównego stron, zwłaszcza, iż pojęcie to winno być interpretowane w wąski sposób i dotyczy ono elementów istotnych umowy. Za niedopuszczalne uznać należy obciążenie pozwanej przez stronę powodową kosztami ewentualnej umowy ubezpieczenia na życie. Wprawdzie co do zasady wypłacone w razie zgonu pozwanej odszkodowanie miało zostać przeznaczone przez stronę powodową na spłatę zadłużenia z tytułu umowy pożyczki, jednakże dalsze regulacje w zakresie wypłaty odszkodowania nie pozwalały na uznanie objęcia pozwanej ochroną ubezpieczeniową za pozostające z dobrymi obyczajami. W przypadku bowiem objęcia spłaty zobowiązania pozwanej inną ochroną ubezpieczeniową, pożyczka spłacona miała zostać właśnie z tego tytułu innego ubezpieczenia, natomiast odszkodowanie stanowiące zabezpieczenie umowy pożyczki przypadać miało uprawnionemu do jego odbioru podmiotowi. Jako uposażony z tytułu umowy ubezpieczenia wskazana została strona powodowa, tym samym po śmierci pozwanej to właśnie strona powodowa uzyskalaby odszkodowanie, które stanowiłoby jej dodatkowy dochód. Wobec wskazania w deklaracji zgody na ubezpieczenie strony powodowej jako podmiotu uprawnionego, najbliższa rodzina pozwanej nie miała możliwości uzyskania odszkodowania, nawet w przypadku nadwyżki jego wysokości w stosunku do istniejącego zobowiązania pozwanej. Działania polegające na obciążeniu w związku z zawieraną umową klienta kosztami składki ubezpieczeniowej, gdzie jako podmiot uprawniony do uzyskania odszkodowania wskazany jest wyłącznie przedsiębiorca, który ponadto z tytułu zgonu pożyczkobiorcy mógłby uzyskać kosztem spadkodawców zmarłego dodatkowy dochód, nie sposób uznać za zgodne z dobrymi obyczajami i nienaruszające interesów konsumenta. Ponadto przedmiotowe postanowienia umowne zostały zastrzeżone w sposób i wysokości znacznie przekraczającej możliwą do przyjęcia bez zarzutu dotyczącego naruszenia zasad współżycia społecznego granicę. Zastrzeżenia te w ocenie Sądu nie miały żadnego uzasadnienia, w szczególności w zyskach osiągniętych w ramach normalnej i rzetelnie prowadzonej działalności gospodarczej i należy je uznać za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, w szczególności z tradycyjną zasadą uczciwości i rzetelności kupieckiej.

Ponadto strona powodowa nie przedłożyła jakichkolwiek dowodów na okoliczność rzeczywistego uiszczenia na rzecz towarzystwa ubezpieczeń składki w imieniu pozwanej.

Powód wskazał również, iż należność dochodzona w kwocie 478 zł stanowi kwotę w wysokości do 20 procent z pozostałej do zapłaty faktycznej całkowitej kwoty pożyczki tytułem poniesionych kosztów windykacji, nie więcej jednak niż faktycznie poniesione przez pożyczkodawcę koszty tej windykacji.

W ocenie Sądu, przywołane przez powoda postanowienia umowne przewidujące te opłaty w wysokości wynikającej § pkt 11 2 b umowy pożyczki pozostawały regulacjami o charakterze abuzywnym, które z mocy art. 385¹ § 1 i 3 kc nie wiązały pozwanej, która zawarła z powodem umowę jako konsument. W ocenie Sądu postanowienia umowy przewidujące możliwość obciążenia konsumenta, a więc pozwaną opłatami windykacyjnymi w wysokości 20% pozostałej do spłaty pożyczki są postanowieniami umownymi indywidualnie nieuzgodnionymi w myśl przepisu art. 385¹ §1 kc. Postanowienia indywidualnie uzgodnione w myśl w.w. przepisu to nie postanowienia, których treść konsument mógł negocjować lecz takie postanowienia, które rzeczywiście powstały na skutek indywidualnego uzgodnienia. Wymienione w treści art. 385³ kc niedozwolone postanowienia umowne mają wyłącznie charakter przykładowy, stanowiąc swoistą regułę interpretacyjną ułatwiającą stosowanie art. 385¹ kc.

Jednocześnie, w opinii Sądu, zastrzeżenie zawarte we wskazanych wyżej zapisach umowy przewidujące, iż pożyczkobiorca będzie zobowiązany do ponoszenia takich opłaty jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta. Opłaty te są rażąco wygórowane, gdyż ich zastrzeżenie w takiej wysokości nie ma żadnego uzasadnienia w rzeczywistej wysokości opłat ponoszonych zwykle za takie czynności i w ocenie Sądu prowadzi w istocie rzeczy do zapewnienia powodowi nieuzasadnionych korzyści, naruszając interesy ekonomiczne konsumenta w rażący sposób. Egzekwowanie opłat z tego tytułu skutkuje przeniesieniem na kontrahenta ciężaru i ryzyka związanego z prowadzoną działalnością gospodarczą, a także zmierza do ustalenia dla przedsiębiorcy dodatkowego źródła dochodu. Ponadto przedmiotowe postanowienia w sposób rażący naruszają interesy konsumentów, w szczególności te ekonomiczne związane z obowiązkiem uiszczenia znacznych i dodatkowych kosztów, które mogą prowadzić do zwiększenia istniejącego zadłużenia. Działanie legitymizowane treścią zapisu prowadzi w rezultacie do obciążenia zadłużonego klienta kolejnymi zobowiązaniami w praktyce utrudniając mu możliwość uregulowania należności wynikającej ze zobowiązania pierwotnego. W istocie rzeczy opłaty te nie miały na celu zwrócenia pożyczkodawcy kosztu jakiegoś konkretnego działania, bądź czynności, lecz miała na celu zdyscyplinowanie pozwanego w zakresie terminowej i całkowitej spłaty zadłużenia. Postanowienia umowy w tym zakresie stanowiły bowiem o odpowiedzialności dłużnika (konsumenta) z tytułu nieterminowego wykonywania ciążącego na nim zobowiązania (tj. spłaty należności wynikających z zawartej umowy).

Jak wskazał sam powód pozwana dokonała łącznych wpłat w wysokości 6.007 zł. w ocenie Sądu oznacza to, iż kwota 2.848 zł tytułem udzielonej pożyczki wraz odsetkami została już zapłacona, zaś powód domaga się zasądzenia nienależnych mu środków.

Mając na uwadze powyższe, Sąd oddalił powództwo jak w pkt I wyroku.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Powód przegrał niniejsze postępowanie w całości, a zatem Sąd w pkt II wyroku obciążył powoda kosztami zaś w pkt III wyroku zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 1.217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, tj. kosztów zastępstwa procesowego oraz tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa poniesionej przez pozwaną.